

A 60 éves Nők Lapja

Kovács Ágnes

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 1088 Budapest, Múzeum körút 4.-6.
(sengacsavok@freemail.hu)*

Összefoglaló

Dolgozatomban a *Nők Lapja* történetével foglalkozom a 19. század, a századforduló, a 20. és 21. század női lapjainak tükrében. A 60 éves folyóirat szerepét vizsgálom a szocializmus idején, 1956-ban, a rendszerváltáskor és a kétezres években. Továbbá azt, hogy egy-egy főszerkesztő, újságíró és publicista egyénisége hogyan befolyásolja a lap profilját, arculatát.

Kulcsszavak: női magazin, szocializmus, főszerkesztő, arculat, olvasók

Abstract:

In my paper I am writing of the story of *Nők Lapja* in connection with the magazines for women of the 19th century, the turn of the 19th and 20th century, the 20th and 21st century. I am examining the role of 60-year-old magazine during the socialism, in 1956, at the time of change of regime and in the beginning of the 21st century. Furthermore the influence of the editors in chief, the journalists and the publicists on the magazine's facade, profile.

Keywords: magazine for women, socialism, editor in chief, facade, readers

Bevezetés

A *Nők Lapja* egy hetente megjelenő női, családi lap, amely 1949-es megalakulásától kezdve mindmáig az egyik vezető női magazin Magyarországon. Lapcsaládjába tartozik a *Nők Lapja Konyha*, *Nők Lapja Évszakok*, *Nők Lapja Novella*, *Nők Lapja Egészség*, *Nők Lapja Ezotéria*, *Nők Lapja Esküvő* illetve a *nlcafe.hu* internetes oldal.

A női lapok indulása Magyarországon

Magyarországon női folyóiratok a 18. század végén is léteztek, de ezek elég rövidéletűek voltak. Ezekről a kezdeményezésektől eltekintve hazánkban a 19. század második felétől figyelhető meg a nőkről, nőknek szóló újságok kiadásának fellendülése. Az első, kifejezetten nőknek készült magyar lap *Hölgyfutár* volt, amely 1849 és 1860 között működött, elsősorban a közép és kismemesség asszonyai olvasták, fő céljának a szórakoztatást tekintette, ezért divatképeket, kottákat, szabás- és kézimunkaíveket, verseket és elbeszéléseket közölt. (Somogyi könyvtár kiállítása 2009)

1857-ben indult a *Nővilág*, amely egyfajta nőknek szóló *Vasárnapi Újság* volt, főszerkesztője Vajda János volt. A lap hasábjain lakberendezéssel,

főzéssel, utazással, háztartással kapcsolatos cikkek mellett megjelentek publicisztikák, letűnt korok híres asszonyait bemutató és külföldi divatmagazinokból kiollózott cikkek is. (Somogyi könyvtárkiállítása 2009) A bulvárlapok őseinek a Murányi Ármin által kiadott *Képes Családi Lapokat* tekinthetjük, amely aktualitásával, képes rövid híreivel a kispolgári olvasók kedvencévé vált. (Somogyi könyvtár kiállítása 2009)

A századforduló és a 20. század elejének női lapjai

Változások a századfordulón

19. század végén és a századforduló környékén a városiasodó életforma, a társasági élet színtereinek kiszélesedése és a nők egyenlőségéért küzdő feminista mozgalmak hatására egyre több és sokszínűbb női lapok jelentek meg. Az újságolvasás széles körben elterjedt: a háziasszonyi teendőik, a gyermeknevelés és munka mellett egyszerre intellektuális és praktikus foglalkozással és a szabadidő eltöltésére alkalmas, kikapcsolódási lehetőséggé vált.

Az 1880-as években bontakozott ki a *Nemzeti nőnevelés* című nagyon színvonalas havilap

működése, mely a dualizmus korában talán a legkiválóbb magyarországi nőkről és nőknek szóló folyóirat volt. Amint címe is jelezte, kifejezetten a nők, leányok neveléséhez kívánt segítséget nyújtani, egyrészt nevelési, oktatási tárgyú cikkeivel, másrészt tudományos témájú tanulmányokkal. (Somogyi könyvtár kiállítása 2009)

Az 1894-ben induló *Magyar Lányok* nevű lap (1. kép) célközönsége a tizenéves, fiatal lányok voltak, akiket a lap hasábjain tanácsokkal láttak el az illendő viselkedéssel, a testápolással és a háztartással kapcsolatban, emellett érdekes, izgalmas, de tanulságos olvasmányokat közöltek.

1. kép: A *Magyar Lányok* fejléce (forrás: Google, a Somogyi könyvtár kiállítása)

A Wohl Janka szerkesztette *Magyar Bazár* elnevezésű lap a Nőképző-, Gazdasszony-, és Nőiparegylet hivatalos lapjaként 1873 és 1904 között jelent meg.

Női folyóiratok 1949 előtt

Ahogy a nők, mint „társadalmi réteg” egyre differenciáltabb lett – családanyák, dolgozó nők, szellemi tevékenységet végző nők stb. – a női lapok is egyre sokszínűbbé váltak, minden csoportnak megvolt a saját, specifikusan a maga igényeire szabott újsága. Ilyen volt például *Nőmunkás* nevű lap, amely a dolgozó nők lapja volt, vagy a *Magyar Női Szemle*, a szellemi pályákon működő nők lapja, amelyet az Egyetemet és Főiskolát végzett Magyar Nők Egyesülete adott ki. Vagy az 1939 és 1944 között működő *Magyar Nők Lapja*, amely szépirodalmi, társadalmi, divat, kézimunka és háztartási folyóiratként definiálja önmagát, illetve a *Mustármag*, ami a magyar keresztény nők lapja volt, de saját újsága volt a Feministák Egyesületének is: 1916 és 1919 között került piacra *Nők Lapja* néven.

A *Nők Lapja* egyik elődje, az 1949-ig működő, a kommunista párt támogatását élvező Magyar Nők Demokratikus Szövetsége (MNDSZ) által kiadott *Asszonyok* elnevezésű képes hetilap volt.

Nők Lapja

A kezdetek

Az első szám 1949. október 20-án jelent meg az MNDSZ lapjaként, a megszűnő *Asszonyok* és *Nőmunkás* utódjaként. A képes hetilap főszerkesztője Kovács Judit, felelős szerkesztője Beus Sára volt.

Nők Lapja a szocializmusban

A szocializmus egyetlen számottevő, pártpolitikailag elfogadott női lapjaként a megcélzott olvasóközönsége igen széles volt: beköszönő vezércikkében a munkás, paraszt és értelmiségi nőket egyaránt megszólította. A lap – monopol helyzetéből adódóan – nyíltan hirdette pártpropagandának megfelelő, „a szocializmust építő” (azaz dolgozó) nőideált. Így a legtöbb fotón a szocialista táborhoz tartozó országok munkásnői és parasztnői szerepeltek.

Az újság a hajdani szépirodalmi folyóiratok szerkezetét vette át: az első oldalon mindig publicisztikát közölt. (Somogyi könyvtár kiállítása 2009)

1952 és 1959 között a kommunisták növelték a befolyásukat a lapban: a pártideológiához és a Szovjetunióhoz hű párttagokból álló szerkesztőbizottságot állítottak az újság élére. 1956. október 18-a és 1957. január 31-e között nem

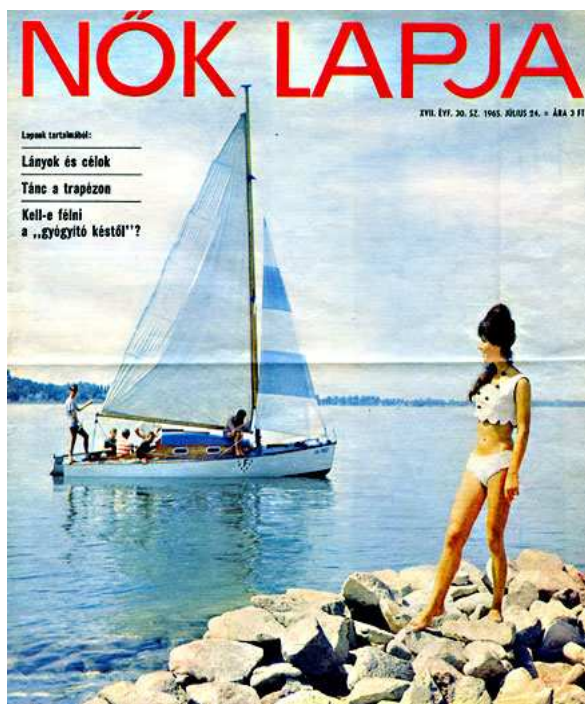
2. kép: A *Nők Lapja* egyik 1952-es kiadása (forrás: Google)

jelent meg egy lapszám sem, és utána sem közöltek az '56-os eseményekről és a megtorlásokról semmit sem. A politika hagyományosan háttérbe szorult a

Nők Lapjánál, mivel a nők csak mértékkel kedvelik a politizálást. Ám a szocializmusban – főleg a '80-as évekig – támogatniuk kellett a rendszert a párt női tagozatának, az MNDSZ-nek hivatalos lapjaként, de ugyanakkor a női olvasók igényeinek is meg kellett felelniük – ami olykor nem egyezett a pártpolitikai érdekekkel. (Fenákel 2004) 1957 és 1958 között jelent meg az *Éva*, a *Nők Lapja* divatmagazinja.

Nők Lapja Németi Irén főszerkesztősége alatt

1959-ben Németi Irén lett a lap főszerkesztője, egészen 1986-ig. 1964-ben már színes címlappal jelent meg az újság, és néhány belső lap is színes volt. Németi Irén vezetése alatt a lap az élet minden területéről merített témákat: lakás, anya-gyerek, háztartás, konyha, élet a szocializmusban, divat, kézimunka – a kötés rovatot például angol, német vagy francia női magazinokból fordították – továbbá lényeges társadalmi kérdésekkel is foglalkoztak, gyakran szembekerülve ezzel a párttal. (Salamon 2004) 1968 után nyitottak a fiatalok felé, de még a '70-es években is tiltott

3. kép: A *Nők Lapja* 1965-ben (forrás: Google)

téma volt az élet negatív oldalának bemutatása: kábítószerrel, nők elleni erőszak, így nehéz volt lényegi kérdésekkel foglalkozni, de a lap presztízse és monopol helyzete miatt számottevő társadalmi erőt képviselt és kisebb-nagyobb problémák megoldásában segíteni tudott az olvasóknak. (Osvát 2004)

Gyakran jelentek meg a lapban költők és írók művei – tárcanovella formájában például – mivel a nagy példányszám miatt szívesen publikáltak a *Nők Lapjában*, még ha az nem is irodalmi profilú lap volt. Híres publicistái közé tartozott Csoóri Sándor,

Weöres Sándor, Gyurkovics Tibor illetve Galgóczi Erzsébet irodalmi riportjai színesítették a lapot.

Eközben a nőideál is folyamatosan változott: a '70-es évektől kezdve egyre önállóbb, de a gyerekevelést és háztartásvezetést is fontosnak tartó nőideált közvetített a dolgozó nővel szemben. 1976-tól szezononként megjelent a színes *Nők Lapja Magazin*. A lap újságírói ekkoriban Galsai Pongrác, Zsigmondi Mária, Kertész Magda, Korniss Péter, Simándi Júlia, Salamon Magda voltak, saját fotósai (például Nadas Péter, Danis Barna, Nádor Ilona), saját rajzolója (Lehoczki István) és saját karikaturistája (Kaján Tibor) is volt.

1977-ben a lap rekordot dönt: több, mint hétszáz ezer előfizetővel és közel kétszáz ezer vásárlóval rendszeresen több, mint kilencszáz ezer példányszámban jelent meg, többször elérte az egy egymilliót is. A lakosság 34 %-a olvasta. (Róbert 1979) Az újság egyik legnépszerűbb rovata az Okos Kata postája volt, amelyben a levelezési rovat előtti rövid cikkben tanácsokat adtak az olvasóknak.

A '80-as években megjelent a külföldi tudósításokat közlő Hetedhét országból rovat. A '80-as évek végére a liberalizálódás, a szokatlan témaválasztások és a bátrabb hangvétel jellemző. Révai Valéria főszerkesztősége alatt (1986-1998) bátrabb, politikusabb újságírás jellemzi a lapot, témaválasztás is szabadabb: elszegényedés, koldusok, szexuális szabadság, rossz egészségügy. A nőideál már egyértelműen nem a hithű kommunista, dolgozó nő, hanem a családjára, ezenkívül a női egyenjogúságot is nyíltan hirdetni kezdik. A képriportok is egyre gyakoribbak.

Nők Lapja 1989-ben

A liberalizálódás ellen '89-ben pártközponti utasításként – papírhányra hivatkozva – 15 %-kal csökkentették minden színes hetilap példányszámát, aminek hatására a *Nők Lapja* hiánycikké vált, és az előfizetők elkezdtek elpártolni a laptól. (Révai 2005) Ezzel párhuzamosan konkurens lapok jelentek meg a piacon, melyek színesebbek és olcsóbbak voltak, de az MNDSZ nem biztosított anyagi fedezetet a fejlődésre. Ezért 1989 novemberében a szerkesztőség egyhangúan kinyilvánította függetlenségét a Nótanácstól, egzisztenciális és szellemi önállóságot, pártpolitikától mentes újságírást kívánt megvalósítani. Új lapot indítottak *Magyar Nők Lapja* néven, ugyanazon szerkesztőséggel, így olvasótáboruk és előfizetőik megmaradtak – a nevet 1998-ig használták, utána visszatértek a *Nők Lapjához*.

Nők Lapja a '90-es és a 2000-es években

1991-ben a VICO sajtóirodalom tagja lett, a vezető szerkesztő ekkoriban Zétényi Lili volt. 2000-ben a VNU – a Sanoma jogelődje – megvette a

VICO-t, ezalatt főszerkesztőváltás is történt: 1998-ban Molnár Gabriella (4. kép) került a vezetői székbe, és mindmáig ő a lap főszerkesztője.

Az újság célközönsége a 25-55 éves családos, városi nő, akit örök női témák mai, korszerű feldolgozásával érnek el. Ilyen, a gondolkodó, másokkal közös beszédtemára vágyó nő témái a divat, szépség, otthon és kert „standard” rovatain kívül a gyerekvállalás, generációk együttélése, érvényesülés, munkahelytalálás illetve közéleti témák (a direkt politizálás kerülésével) – mondja Molnár Gabriella. Az elmúlt időszak egyik legjelentősebb, mesterséges megtermékenyítéssel és ivarsejt-donációval foglalkozó cikksorozatának hatására törvényt módosított kezdeményeztek – társadalmi, szociális és lelki problémák megoldása állandó „küldetése” a lapnak.

4. kép: Molnár Gabriella (forrás: Google)

A reklámok ezt egészítik ki: az egészséges életmóddal kapcsolatos reklámok mellett megjelennek a gondolkodó nőnek szólók is: befektetés, bank reklámok stb. Molnár Gabriella azt is hozzáteszi, hogy a legnagyobb, tradicionális hetilapként arra törekszenek, hogy ne egy poros, ásatag, hagyományos lap imázsát közvetítsék, hanem igyekeznek jól megalapozott, de kalandot és kísérleteket kedvelő, tehetséges elődök nyomában járó újsággént érvényesülni. A tartalom mellett a forma terén is fontos ez az egyensúly: a képi világ alapoz a hagyományokra, nem lehet túlságosan kísérletező, ugyanakkor mindig élen kell járnia az új, hatásos vizuális eszközök keresésében: nagyobb képek, izgalmasabb képi feldolgozások (például 2009-től a lap elején az Én és a világ rovat, illetve I Love Nők Lapja – a sztárok más helyzetben).

Molnár Gabriella azt is elmondta, hogy tematikailag az előző főszerkesztőket még nagyon beszorította a politikai vezetés. A 21. századi Nők Lapjának nem a politikai cenzúrával, hanem a piaci versennyel kell megbirkóznia: egy bizonyos eladott példányszámot el kell érniük. Ezt célozza a címlappolitika: ismert ember vagy „celeb” arcával jelenik meg a lap, illetve próbálják képileg-tartalmilag másként, új oldaláról megfogalmazni, bemutatni. Habár a főszerkesztő szerint lehetnének még kísérletezőbbek, de ha egy ilyen nagy

példányszámú lap akár néhány tízezer példányt bukik, az már nagy veszteség, így nemigen lehet kísérletezni. „Egy lehetőség van: koncepciózusan, kitartóan haladni előre: ez annyit jelent, hogy nem „együtt öregedni” egy ideális olvasóval, hanem mindig a 30 és 40 közöttiek feszebb és változó normáihoz kapcsolni a fő trendeket.”

Molnár Gabriella főszerkesztősége alatt célja megtartani ezt az igényességet: tartalmilag, képileg, tipográfiaiilag nem lejjebb adni. Továbbá a személyiségek, a megkülönböztethető stílusú újságírók jelenléte, megnyerése a lapnak és megtartása, illetve az elmaradók, kiöregedők helyébe mindig kerüljenek új, markáns arcok – például Bus Istvánt követte Grecsó Krisztina és R. Kövér Balázs, Vass Virágot pedig Papp Diána és Tóth Krisztina. A lap jelenlegi újságírói, publicistái – a teljesség igénye nélkül –: V. Kulcsár Ildikó, Szegő András, Schäffer Erzsébet, Hulej Emese, Vadas Zsuzsa, Koronczay Lilla, Mihalicz Csilla, Árvai Magdolna, Fejős Éva, Müller Péter.

„Szívesen feszegetjük a határainkat irodalmi téren is – mondja Molnár Gabriella –, illetve mutatunk be embereket, írókat más szerepben: a *Nők Lapjánál* kezdte gasztronómiai karrierjét Stahl Judit, továbbá itt kezdett „kismama íróként” D. Tóth Kriszta. Rovata lett Müller Péternek, Kornis

5. kép: A Nők Lapja Egészség egyik 2004-es száma (forrás: Google)

Mihálynak, rovatából (Útközben) nőtt íróvá Schäffer Erzsébet. Az újságírók szabad kezet kapnak – teszi hozzá a főszerkesztő – de a szerkesztői kontroll nagyon erős: koncepciózusan össze kell tartania a lapot a heti szerkesztőnek, a heteket, hónapokat és az egész lap arcát a

főszerkesztőnek. Az újságíró-személyiség azért átjön, ezt bátorítjuk, de nem hagyjuk parttalanul érvényesülni, nem ülhet rá a lap egészére, mivel nagyon sokfélék az olvasók, sokfélét kell kínálni nekik – sokféle jót.”

A Sanoma csoport részeként egész médiabirodalmat épített ki: a negyedévente megjelenő különszámain (5. kép) és a weboldalán kívül újságíróinak, szakértőinek, publicistáinak könyveit jelenteti meg, a 60 éves évforduló alkalmából pedig kiállítást is rendeztek a WAM Design Centerben a 60 év anyagából. A női lapok nagy konkurenciája ellenére megőrizte vezető pozícióját: 2009 második félévében 255 ezer feletti példányszámot értékesítettek a lapból (az ingyenes Metropol rendelkezik hasonló eredményekkel), amelyet egyetlen másik női magazin sem tudott eddig megközelíteni. (Matesz 2009)

Hivatkozások:

Osvát Katalin, Salamon Magda, Fenákel Judit: *Nők Lapja nosztalgia: a 70-es évek*, szerk.: Erdélyi Z. Ágnes, 2004

Révai Valéria: *Nők Lapja nosztalgia: a 80-as évek*, szerk.: Erdélyi Z. Ágnes, 2005

Somogyi könyvtár kiállítása 2009 URL: <http://www.sk-szeged.hu/statikus_html/kiallitas/noi_lapok/szoveg.html>

Matesz adatok 2009 II. félév URL: <<http://www.matesz.hu/data/>>

Róbert Péter, Tóth Olga: *A képes hetilapok - Képes Újság, Nők Lapja, Ország-Világ, Új Tükör - olvasói, 1977, 1979*, pp 10-25